

MARGARETA EKSTRÖM
Patthelyzet

A pisztácia-zöld lobbyban rögtön megismerték egymást.

A dolog egyáltalán nem volt ilyen magától értetődő: a legtöbb bentlakónak erősen meggyengült már a látása és a memóriája, úgy hogy nem egy idős dáma és öregúr a reggelinél újra meg újra bemutatkozott egymásnak, nem sejtve, hogy évek óta többé-kevésbé ugyanazokkal ül egy asztalnál.

Többé-kevésbé, mert persze nagy volt a természetes lemorzsolódás. Ha valaki nyolcvanéves korában költözik panzióba, vagy minek mondják manapság ezeket az otthonokat, nem igen számolhat azzal, hogy sokáig lesz annak lakója. Még akkor sem, ha a kérdéses házat történetesen bentlakásos panzióknak hívják. A világért sem öregek otthonának. Ha pedig valamelyik beutalt komolyabban megbetegszik, rögtön más intézménybe helyezik, lakóközvetük alapján szelektálva az öregeket.

Maud és Charles azonban e ház falain kívül is összejártak. Hol itt, hol ott bridzseztek, különféle születésnap-i murikon vettek részt, hosszasan elbeszélgettek a gyermekekről és az unokákról, sőt egyszer a karácsonyestét is együtt töltötték, igaz, mihelyt a gyerekricsaj és a fiatalok neveletlen megjegyzései fárasztani kezdték őket, ásítózva félrevonultak az italokkal megrakott asztal szomszédságába.

Maud apja és Charles anyja unokatestvérek voltak. Azonban nem csupán a távoli rokonság teremtett közöttük és a két család közt kivételes viszonyt, hanem az a körülmény is, hogy házas korukban egymáshoz igen közel töltötték a nyarat.

Ezúttal Charles felesége beszélte rá a férjét, hogy „kis időre”, ahogy ő mondta, „legalább két hónapra” vegye igénybe a Waybrigde Manor szolgáltatásait, ahova Maud már néhány héttel korábban beköltözött. Ennél fogva Maud vezette körbe a házban, megtehetette, hisz törzsvendeg volt, mindenkit ismert, és olyan fürgén mozgott, hogy sokan irigyen kérdezgették, mit is keres ott valójában. Azt mesélték, hogy Maud csakis az egészséges és fiatal, azaz hatvanas éveit taposó nemzedék által becsempészett kém lehet, vagy pedig az igazgatósággal fenntartott különleges kapcsolatai révén sikerült bejutnia.

Szegény Charles nehezebb eset volt. Ő tökéletesen beillett Waybrigde világába. Többnyire tolószékében üldögélt, mivel önállóan alig néhány lépést tudott tenni, azt is egy-egy támogató kar és két jótékony mankó segítségével. Mozgása az ágytól a fürdőszobáig, illetve az ebédlőajtó előtt hagyott tolószék és az ablak mellett álló asztal közti útra szorítkozott. Azután kimerülten, falfehér arccal

lerokadt a székre, és szórakozottan megköszönte a segítséget, amit mindig ugyanazokkal a szavakkal fejezett be:

– Hogy ilyen gyenge legyen az ember! – szokta őszinte csodálkozással megállapítani.

Ha épp Maud segített, ami gyakran megesett, az aszszony könnyed, anyáskodó mozdulattal simogatta meg gyérülő, fehér haját, és így szólt:

– De hisz mindannyian öregek vagyunk. Vagy néha, a változatosság kedvéért:

– Ne felejtse el, hányan vannak sokkal rosszabb karban, mint te!

Ilyen kifejezések indáztak szerte, akár a folyondár, Waybrigde falai között. Az épület a Way folyó kanyarulatában állt egy dombon, és a valóságban inkább hasonlított szanatóriumra, mintsem udvarházra. Pedig semmit sem toldottak hozzá és nem is bontottak le belőle semmit azt követően, hogy lord Southey, egy elszegényedett agglegény valamikor a harmincas évek elején eladta kúriáját az Öreggondozó Alapnak. (A lord az üzletkötést követően világszerte útra indult, majd a háború kitörésekor Hongkongban rekedt, később pedig nyomtalanul eltűnt a több millió külföldi között.)

Úgy tűnik, az építésznek már a tizennyolcadik század elején sikerült a hely jövője sorsát megneszelnie. Az alacsony, széles tornyok, a szigorúan güla alakúra nyírt bokrok, a kopár, lapos följárat – mind, mind valami különös, személytelen eleganciát sugároztak, egyébként is különös idegenség lebegett a folyópartra lefutó északi lejtő fölött; utóbbit egy orosz nyugdíjas egyszer Goncsarov regénye nyomán *Meredélynek* keresztelte el, és ez az elnevezés rajta ragadt.

A Meredélyen alig néhány pad árválkodott, az arra járók támlájukra erősített, kis sárgaréztáblákon olvashatták az egykori beutaltak néma üzeneteit. A „Mrs. Williamson padja, ahonnan gyakran gyönyörködött a kilátásban” feliratú ülőalkalmatosságot Maud és Charles rövid idő múlva már a sajátjának tekintette. A Meredélyt borító bozótosban és csenevész erdőben százával fészkeltek az énekesmadarak, úgyhogy ha sikerült szószátyár szomszédaitól megszabadulniuk, ide vonultak félre gyönyörködni a rozsdafarkúak és a légykapók, a citromsármányok és a feketerigók énekében, egyúttal hátat fordítani a „ronda helynek”, és rövid időre a természetbe kirándult, szabad embernek érezni magukat.

Ilyenkor Maud – a felmerülő nehézségekkel nem törődve – kiségitte Charlest a tolószékéből, majd figyelmesen odébb is tolt, hogy ne rontsa el a férfi kedvét „a borzalmas tákolmány”. Az ilyen és hasonló apró gesztusok ösztönösen jutottak Maud eszébe, Charlest viszont valósággal megfiatalították, rögtön egészségesebbnek, sőt férfiasabbnak érezte magát.

Mennyivel kedvesebb nő, mint Christabel, gondolta ilyenkor önkéntelenül a férfi. A felesége mindig kitalált valamit, amit *jelenlegi* helyzetében ő megalázónak talált. A *jelenlegiben*, amelyről persze tudta – mert nem volt se gyáva, se ostoba –, hogy az ő esetében amolyan végállomás.

– Minek töri ilyesmin a fejét egy vénember? – teremtette le egyszer Christabel, amikor sehogy se jutott eszébe, hogy a skarlátvörösben lévő skarlát szó honnan származik.

– Asszony, nagyon jól tudod, hogy egy öreg etimológussal beszélsz! – szeretett volna feloldítani és közben botjával verni a padlót. Valami megmagyarázhatatlan okból mégis „entomológust” mondott etimológus helyett, vagyis összekeverte a szavak eredetkutatását a rovarkutatással, pontosan úgy, ahogy diákkorában, és ezt ő maga sem értette, hisz egész felnőtt életében etimológiával foglalkozott. Az első botlás tizenkét éves korában történt, méghozzá akkor, amikor az *Etonra* felvételizett.

Később, iszonyú erőfeszítések árán sikerült leemelnie az Encyclopaedia Britannica idevágó kötetét, és ennek segítségével fölfrissítenie ismereteit a pajzstetűről, amely megszárítva és megörölvé csodálatosan szép, ha cinkkloriddal elegyítik. És amelynek a neve a perzsa szakírlatból származik. Majd lelkesedésében, hogy milyen tökéletesen sikerült a szóeredet- és rovarkutatást, vagyis az *etymót* és az *entomót* egyesítenie, hosszú előadásba fogott, melynek hallatán Christabel eszelősen csóválta a fejét. Valószínűleg aznap este beszélt először telefonon a Waybridge Manor igazgatónőjével.

Charles egy darabig azon töprengett, beszámoljon-e Maudnak Christabelről, a pajzstetűről és az enciklopédiáról (meg arról, hogy a felesége az istennek sem teszi kedvenc könyveit az alsó polcra, hogy tolószékében ülve is elérhesse, és ne szoruljon a számára hasznavehetetlen könyvtári létrára!), de aztán Christabel apró gonoszkodásaira gondolva olyan viszolygás fogta el, hogy inkább átadta magát a jelennek és a madárdalnak, még hozzá olyan önfeledten, hogy szórakozottságában (mert hisz a mankóját kereste) megragadta Maud térdét, Maud pedig nem tolta el az odatévedt kezét.

A két öreg már több mint egy hetet töltött Waybridge-ben, amikor a rokonság megtudta, hogy ugyanannak az otthonnak a lakói: pontosabban egyik vasárnapi vizitje során Christabel felfedezte, hogy Maud is a beutaltak népes családját gyarapítja; Maud lányunokája, Diana pedig nagy örömmel pillantotta meg Charles bácsit, aki, amikor a délutáni teát felszolgálták, tolókcijával olyan közel furakodott a padon ülőkhöz, amilyen közel csak tudott.

Később a két nő együtt sétált a kopár és kavicsos udvaron a kertészház mögött lévő parkolóhoz (amelyet

folyton feláztattak az öntözőcsövek, és amiért Waybridge látogatóinak mindig gumicsizmát vagy sárcipőt kellett húzniuk), és mind a ketten lelkendeztek, milyen jó, hogy a két öreg nincs egyedül.

– Elég unalmas lehet itt – állapította meg Diana, és hátranézve még egy pillantást vetett a hamuszürke falakra, a felvert tejszínhabra emlékeztető díszítőelemekre és a nyilvánvalóan hazug középkori tornyokra. – Nagymama meg is kért, hogy legközelebb hozzam be neki a sakk-készletet.

– Kitűnő ötlet – szólta Christabel, de gyorsan hozzátette:

– Bár Charles aligha emlékszik, hogy kell sakkozni. Nagyon kevés dologra emlékszik.

Néhány szót váltottak még a bentlakás költségeiről, az árakról, majd amikor elváltak, Christabel megjegyezte:

– Lehet, hogy szívtelennek tartasz, kedves Diana, de meg kell mondanom, nagyon élvezem a pihenést! El sem tudod képzelni, mennyire rám fér!

Diana nagyon is megértette, bár rögtön arra gondolt, hogy földobná egy kiadós beszélgetés az öreg Charleszal, amikor vége a tévéműsornak, és a képernyő elsötétedik.

– Hát nem kedves Dianától, hogy behozta a sakk-készletet? – kérdezte Maud néhány nappal később derűsen. Charles, aki pontosan emlékezett rá, hogy Maud kifejezetten *megkérte* rá az unokáját, kissé elcsodálkozott, miért kell hálálkodni azért, ami természetes. Talán, hogy kicsit „színe-sebbé tegye” az életet, szokta ilyenkor Christabel megjegyezni a maga goromba módján. Mert hogy ő is azok közé tartozik, akik mindent kiszíneznek, hogy ne lássák a világ szürkeségét. – Ez meg micsoda? – töprengett magában, és közelebb gurult az asztalhoz, amelyen Maud kezdte a sakkfigurákat felállítani. – Mármint, mi lehet a dolog lényege? – És örült, hogy ezúttal meg sem próbált hangosan beszélni.

– Vessünk kockát, hogy ki legyen a fehér? – kérdezte az asszony, de Charles – olyan találékonyan, hogy ez még őt is meglepte – így szólt:

– Te legyél az én fehér hölgyem, Maud.

A nő halványan elmosolyodott, és megfordította a táblát, hogy a fekete bábuk a férfi előtt legyenek.

– Milyen szép figurák! – töprengett Charles, hogy időt nyerjen. Régóta nem játszott, és most lázasan kutatótt agyának azokban a fiókjaiban, ahol a sakk tudás van elraktározva. Ha – Isten ne adja – az archívumba befészkelte magát a moly, elveszett. Aztán – mint apró gázbuborékok egy pohár ásványvízben – szavak indultak lassan fölfelé: gambit, sáncolás, patthelyzet.

– Ezt a sakk-készletet még Kairóban vettük – folytatta Maud. – Jóval az után, hogy Edward leszerelt. Már csak nyaralni jártunk oda.

A villanyfűtésű kandalló előtt ültek a hangulatos, jóllehet alacsony kanapékkal berendezett társalgóban. A Kairó név hallatán egy idősebb hölgy összerézett, és hangosan, mert ő is, a barátnője is nagyothalló volt, fölkiáltott:

– Emlékszel? Kairó! Ó, az az elsüllyedt paradicsom! Már az sincs!

– Mit mondasz, nincs Kairó? – kérdezett vissza a barátnője, aki több napja nem olvasott újságot.

– Nincs, vége. Ahogy Rhodesiának is. Rhodesia sincs. Előzőnlötték a barbárok!

Maud cinkosan sakkpartnerére kacsintott, de Charles nem hallotta a szomszéd asztalnál folyó diskurzust.

– Legközelebb az én szobámban játszunk, Charles – szólta Maud szelíden. – Ott nagyobb a csend és a nyugalom. – De nem volt biztos benne, hogy Charles hallja is, amit mond. Merthogy kínlódvá fogdosta a fekete futót, és úgy erőltette az emlékezetét, hogy szinte vonalkássá vált a homloka, akár a kottapapír.

Maud szobája valamivel nagyobb volt, mint Charlesé, és nagyobb, mint a legtöbb szoba a folyosón. A szomszédai, akik nagyritkán meglátogatták, gyanúsak is találtak mindezt, de nem csak ezt, hanem a vitalitását is, így Maud – ahelyett, hogy a társaság középpontjává vált volna, amit a szoba méreteinek és komfortjának ismeretében őszintén remélt –, kénytelen volt ideje nagy részét a társalgóban eltölteni.

Sajnos már alig voltak olyanok, akikkel összejárt. Kévs bentrakó mondhatta ugyanis magáról, hogy jó az emlékezte, bírja a lába, másoktól pedig, akiknek az emlékalbumát konzervatívnak ítélte, ő tartotta távol magát. Maud nem tartozott azok közé, akik elsüllyedt Atlantisz-nak tekintették Rhodesiát vagy Afrika más országait. Hentente elolvasta az *Observer*t, másnapoként fölhívta Dianát telefonon, sőt néhányszor, feltűnően ritkán Charles feleségét, Christabelt is.

– Igazán kedves vagy, drága Maud – szólta ilyenkor Christabel kimért hangon. – De én is kapcsolatban vagyok Charlesszal, úgyhogy nem kell róla jelentened.

Csak hogy Maud ahelyett, hogy észrevette volna, leállították, még szívélyesebb és megértőbb lett a férfihez, sőt úgy érezte: azóta, hogy gondjaiba vette Charlest, Christabelt is kezdi megérteni.

– Nem mondok semmi rosszat a feleségemről, nem, a feleségéről csak jót mondhat az ember – szólta Charles –, de Christabel nagyon hideg természetű. Hideg, érted, amit mondok, Maud?

Maud szobájában ültek, és mert a kanapé melletti asztalka olyan kicsi volt, hogy csupán a sakktábla fért el rajta, Charles kénytelen volt egyik kezével Maud térdére támaszkodni.

– Remélem, nem haragszol – motyogta, Maud azonban úgy tett, mint aki meg sem hallja. És nem tolta odébb a férfi kezét.

Amikor pedig este bebújt a magas, ringatózó ágyba, magára húzta a könnyű plédeket, melyeket a nyirkos éjszakai levegő elleni védekezésül terített magára rétegesen, és megtapogatta a térdét, mely még most is gömbölyű volt és puha, úgy érezte, ez a térde melegebb, mint a másik.

– Diana – csendült fel kora reggel Christabel hangja a telefonban. – Bocsáss meg, drágám, a zavarásért, de Waybrigde-dzsel kapcsolatban kell kérdeznem tőled valamit. – Az az érzésem, hogy Charles nem kap náluk megfelelő gondozást. Szerinted Maud elégedett?

– De hisz Maud makkegészséges – válaszolta Diana. – Az ő esetében aligha beszélhetünk „gondozásról”... Így nehéz összehasonlítani a két esetet. Úgy tudom, Charles rövidhullámú kezelést kap. Meg vitamininjekciókat. Vagy talán abbahagyták?

– Cö, cö, cö – csattogott Christabel, mint egy vén feketerigó. – Még hogy vitamininjekciók! Azt hiszed, hogy azok segítenek! Charlesnak masszázsról volna szüksége. Meg segítségre, hogy legalább mankóval legyen képes járni. Lefogadom, hogy olyan sokáig ücsörög abban a tolószékben, hogy végül egyetlen lépést sem tud már önállóan megtenni. Úgy érzem, távolról sem gondoskodnak úgy róla, mint ahogy én itthon.

– De hát én úgy tudom, pihenni akartál – válaszolta Diana meggondolatlanul. – És úgy láttam, valóban nehezre esik őt gondoznod, ami persze természetes – tette hozzá, mivel vészjóslónak érezte a hallgatást.

– Úgy érted, meguntam Charlest?

– Semmi ilyesmit nem mondtam, Christabel...

– Kerek-perc nem, de olyat, hogy unom az ápolását, igen. Nos, szó sincs róla! Hogy feltételezhetsz rólam ilyesmit? Maud tett valami célzást?

– Ugyan. Ellenkezőleg – azt hiszem, nagyon is jól elvan a két öreg egymással. Szinte egymás kezét fogják. Amikor legutóbb telefonáltam, Maud azt mondta, most nem ér rá beszélgetni, mert nála ül Charles, és együtt teáznak. Tudod, hozzájárultak, hogy a szobájában gyorsforralót tartson. Kijár a faluba, és kukoricapelyhet vesz a teához. Szokatlanul frissnek éreztem a hangját!

Christabel még aznap fölhívta az igazgatónőt, arra kérte, hogy néhány napra hazavihesse Charlest. Azt mondta, születésnapja lesz, csak hogy az igazgatónő elmondása szerint Charles, akinek hirtelen megjavult a memóriája, fölháborodottan közölte vele, hogy az ő feleségének nem most van a születésnapja, egyébként is idebent nagyon jól érzi magát.

Hiába, Christabel mégis hazavitte. Úgy látszott, kipihente magát, egyedül, minden segítség nélkül emelte be az autóba, a tolókcocsi a csomagtartóba tette. De csak első este volt némi ünnepi hangulat. Charles természetesen elrontotta a gyomrát, az éjszakát már a fürdőszobába begurított tolókcocsiban töltötte, hogy mindenhez közel legyen, ha rájönne a szükség.

Másnap ő is, Christabel is fáradt és meggyötört volt. Charles a „*Brocas brain*” félig kiolvasott példányát kereste, amelyet Waybridge-ben felejtett, a délutáni teánál pedig arra panaszkodott, hogy Christabel túl erőse főzte, és a sakk-készletét reklamálta.

Christabel leszedte a könyvszekrény legfelső fokáról a sakkot, Charles pedig a táblán lévő figurákat babrálva üldögélt a félhomályban, jól tudva, hogy Christabel nem tud játszani.

Szürke márciusi nap volt. Esőtől fénylettek a csupasz fák. Egy vörösbegy énekelt kétségbeesetten az ablak előtt, mintha a tavasz eljövetelét szeretné siettetni. Egy feketerígó sötét bajkeverőként röpdösött föl és alá a tuja és a sombokok között. A természetet különös nyugtalanság kerítette hatalmába, ami furcsa ellentétben volt a ház nyomasztó, mindent elnyelő némaságával. Amikor Christabel vacsorához hívta Charlest, a férfi nem válaszolt. Az előszobában talált rá, tolókcocsijában kigurulhatott a telefonasztalhoz, és most mély, különös hangon beszélt a telefonba:

– Hagyd úgy a bábokat, ahogy legutóbb voltak, Maud. Ne nyúlj hozzájuk. Visszajövök.

Szótlatlanul vacsoráztak. Charles az előző rossz éjszakával indokolta étvágytalanságát, másnap pedig ragaszkodott hozzá, hogy visszatérhessen Waybridge-be, Christabel nyugtalansággal vegyes megkönnyebbüléssel engedett kérésének. Maud arcát kipirosítva, csillogó szemmel várta őket a hallban.

– Hát itt van a mi kis kedvencünk! – kiáltott föl, és előbb Charlest ölelte meg, és csak azután Christabelt, aki hazafelé egész úton ezen a „mi kis kedvencünkön” rágódott az autóban. Negyvenöt évi házasság után most először döbbsen rá, hogy egy másik asszonnyal kell a férjén osztoznia. – Hát igazságos ez? – faggatta önmagát, de érezte, hogy elvörösödik, és csaknem átment a pirosra a Reading-i lehaltónál.

– Diana? – csendült fel másnap kora reggel hangja a telefonban. – Diana, hallasz engem? Nagyon rossz ez a vonal... Oké, figyelj, ne haragudj meg azért, amit mondok, de nem túlzás egy kicsit Maud és Charles kapcsolata? Ne hidd, hogy féltékeny vagyok, az én koromban ez nevetséges volna, főleg, ha egy olyan öregemberről van szó, mint Charles, hisz *szegény kis kedvencünk* már nem képes semmire... – saját vihogása szakította félbe

a mondatot, rádöbbsen, milyen megalázó ez a „már nem képes semmire” kifejezés, meg hogy önkéntelenül is ugyanazt a kifejezést használja, amit Maud.

Miközben Diana megpróbálta átsegíteni Christabelt néhány számára új, a térképen nem szereplő, víz alatti zátonyon, Charles és Maud szorosán egymás mellett ült a sakkasztalnál.

– Nagyon különös álmom volt ma éjjel – szolt Charles, és krárogott. – Pontosabban nagyon csodálatos.

Maud összeszűkül szemmel nézte. Fehér haja, mint hullámos glória fogta körbe a homlokát, ám nyoma sem volt benne a szentek ridegségének.

– Képzeld, álmomban egy négyzet alakú, fekete szőnyegen álltam, és nem bírtam megmozdulni. A tolókcocsi jóval odébb, a táblán kívül állt, erre pontosan emlékszem. Sokáig töprengtem. Majd hirtelen rájöttem, hogy a fekete szőnyeg a sakkasztal egyik kockája. És akkor... ne neved ki ezért, drága Maud, hisz öreg és tapasztalt pár vagyunk... – Ekkor Charles egy pillanatra elvesztette a fonalat, és olyan pillantást vetett Maudra, hogy valóban öregnek és tapasztaltnak tűnt.

A folyosóról csoszogás és éles hangok szűrődtek be a szobába. Egy ételhordó kocsi csörömpölt tova, úton valakihez, aki ágyhoz van kötve, és nem tud részt venni a közös étkezéseken. A két öreg változatlanul kortalan, kölcsönös szomjúsággal nézte egymást.

– Meséld el, mi történt álmodban? – biztatta Charlest Maud.

– A fehér királynő felém tartott. Én voltam a fekete király. A parasztok kitértek a királynő elől, a futók elszellestek. Az egyik ló lábát kinyújtva próbálta elgáncsolni, és közben hosszú, sárga műfogsorával hátborgongatóan nyihogott. Fogalmam sincs, miből tudtam, hogy műfogsora van, de hát tudod, milyenek az álmok! A fehér királynő pedig egyre közeledett. Félre kell lépnem, gondoltam, különben leüt. És akkor, igen akkor fedeztem fel, hogy te vagy a fehér királynő. És mozdulatlanul álltam. Tökéletesen mozdulatlanul álltam és remegtem, majd végül egy lépést tettem – feléd.

A rákövetkező hónapokban Christabel többször is hazavitte a férjét. Tessék hazajönni, üzente. Talán olyan jó odabent? Nem pihented ki magad? Mert hogy én kipihentem, mondta Christabel keserű, meggyötört hangon.

A férfi beletörődött a büntetésekbe, de otthon szótlatlanul ült a gyönyörűen terített vacsoraasztalnál, egyébként pedig úgy viselkedett, mint valami idegen. Áprilisban egyik nap Christabel a teraszon bukkant Charlesra, a tolószékében ült, semmibe révedő szemmel bámulta a virágzó aranyesőt, és közben könnyek folytak végig az arcán. Christabel visszaosont a villába, úgy tett, mint aki

nem látott semmit, de valahányszor erre a jelenetre viszsza gondolt, úgy érezte, sósavból voltak a férje könnyei.

Charles minden alkalommal annyira megörült, amikor visszatért Waybridge-be, hogy az már a terveit is veszélyeztette.

– Nem hiszem, hogy ez volna a legmegfelelőbb hely az ön számára, fiatalember – tréfálkozott az orvos, aki hetente egyszer megvizsgálta a beutaltakat. – A vérnyomása kitűnő. A szíve és a tüdeje ugyancsak. Az emlékezőtehetségében sincs hiba. Egy kis instabilitást látok a bal térdízületben, ez minden. És ez itt nem elég. Úgy-hogy most szépen kiírjuk, ön pedig hazatér szeretett feleségéhez – mondta, és nevetve eltűnt a folyosón.

Ha ezt követően ismét fölkereste volna páciensét, egészen más emberrel találja szemben magát: egy elaggett, megtört férfival, akinek össze-vissza ugrál a szíve, magas a vérnyomása, nyugtalanul tördeli eres, öreg kezét, miközben tekintete a mennyezet gipszdíszsein kalandozik.

Végre beköszöntött a nyár, amelyet mindenki várt, és amelytől mindenki félt. Ilyenkor az öregek egy részét ugyanis „nyaralni vitték vidékre”. Elegáns gyerekek érkeztek suhanó, finom autókön, és velük jólöltözött, villogó, fehér fogú, hangoskodó unokák. Volt, akit bent felejtettek, ők szenvedtek ettől. Voltak, akik kényyszerűen és „hálásan” bölintottak a vidéki nyaralásra, pedig titokban félték tőle: tudták, hogy a hőség megkínnozza őket, a nyaralóban még nyilvánvalóbbá válik, hogy milyen öregek, a gyerekek pedig nem lesznek samaritánusok, hanem átadják őket a szomorú magánynak, üldögélhetnek egy idegen kertben, ahol a macska egyetlen társaságuk.

Maud természetesen – mint mindig – kiköltözött Somerset-i nyaralójába. Christabelt pedig, akinek (most, hogy Maud nem állt az útjában) előbb az a gonosz gondolata támadt, hogy egész nyárra odabent hagyja Charlest, háborgó lelkiismerete és Diana vádló pillantásai azonban arra készítették, hogy Charlest is magával vigye, ami egyben azt is jelentette, hogy Charles meg ő mindössze tíz mérföldre lesznek Maudtól. És ez a Maud még mindig kerékpározik!

Christabel addig húzta-halasztotta az elutazást, ameddig csak lehetett, de végül a hőség meg a kisvárosi csend annyira megviselte, hogy Charlesszal és a tolszékkel együtt kiköltözött a nyaralóba.

Maud már másnap átkarikázott hozzájuk, úgyhogy Christabel kénytelen volt fölállítani a kertben a sakkasztalt. A konyhaablakból leste őket, látta, milyen közel ülnek egymáshoz. Charles tar koponyája, és Maud fehér hajglóriája, amely az ellenfényben azért elég ritkásnak tűnt, jól kirajzolódott a falra fölfutó murvafűt virágzatán.

Egy pillanatig élvezte a látványt. Olyan békesség sugárzott belőlük, ami belőle hiányzott. A kép néhány darabja a helyére állt – ez azonban nem volt az ő kirakós játéka. Tetszett is meg nem is. Valami gyötörte, valami, amit nem mert néven nevezni.

Később, más napokon nagyobb társaságok gyűltek össze. Összekeveredett minden, gyerekek és unokák, különféle rokonok. Ilyenkor oldódott benne a feszültség, végül még meg is jegyezte Charlesnak, hogy milyen jól sikerült az idei nyár. És Charles rámosolygott, megfogta a kezét, és így szólt:

– Valóban, drágám. Nagyon jól éreztem magam!

Aztán beköszöntött az ősz. Charles némán és fásultan ült a tolszékében, enni is alig akart, úgy hogy Christabel ismét kivitte őt Waybridge-be, majd amikor szeptember első vasárnapján meglátogatta, megtörtént, aminek nem kellett volna megtörténnie. Christabel benyitott Charles szobájába, és mert nem találta, gyorsan átment Maudhoz, és hozzá is benyitott, anélkül hogy kopogott volna.

Amit látott, először orvosi értelemben volt riasztó. Azt hitte, Charlest szélütés érte. Mert mi másért feküdt volna keresztben Maud foteljének karfáján, nevetségesen, tátott szájjal, és félig kifordult szemmel? A következő pillanatban azonban – jogosan – úrrá lett rajta a féltékenység, odavetett néhány ocsmány szót, kirohant, és bevágta maga mögött az ajtót.

Maudnak még a hallba vezető széles lépcsőházban sikerült őt utolérnie.

– Az istenért, Christabel, mi történt?

– Velem semmi, bennem nincs hiba. Kettőnk közül te vagy a bolond, Maud. Te férfifaló! Hát képtelen vagy békén hagyni az öreg Charlest? Képtelen vagy fölfogni, hogy így meg is ölheted? Ha rosszabbodik az állapota, nem maradhat itt. És akkor nekem kell majd ápolnom... Amit persze, nagyon szívesen megteszek, de nem azért, hogy ő... meg te... és hogy ilyen mocskosan! A képed-be mondom: mocskosan! És életveszélyesen!

Föl volt háborodva, akár egy diáklány, aki rájött, hogy osztálytársnője az ő legkedvesebb, vékonyfalú, aranyozott porcelán dísz tárgyával labdázik.

– De drágám – szölt Maud, és megigazította a haját. Vértörös volt az arca. – Drágám! Én már öreg vagyok. És Charles is öreg. És – nem mondta ki, hogy: te is öreg vagy, hanem egy se nem hosszú, se nem rövid szünet helyettesítette a hiányzó szavakat. – Hát feltétlenül így kell ezt fölfognod?

Letelepedtek két süppedős fotelba a hallban. Sokáig hallgattak. Christabel időnként fölzokogott. Végül Maud szólalt meg. Hosszan és halkán beszélt, nagyon megértően. Miközben beszélt, kezét Christabel karjára tette, aki nem lökte félre. Kisvártatva fölkeltek. Christabel így szólt:

– Csak meg ne tudja, hogy én voltam, aki benyitott. Olyan nevetségesnek érzem magam. Mire Maud:

– Nem, hát persze hogy nem tudja meg. Hisz öreg kedvencünk aludt. Azt mondtam neki, hogy a személyzet egyik tagja nyitott be tévedésből.

– Bizonyára félted őt.

– Nekem csak ő van – zokogott Christabel. – Egyébként – és itt a gonoszkodó diáklány hangja csengett a hangjában –, egyébként hazaviszem, mihelyt elkészül a tolószékéhez szükséges rámpa.

– És mikor készül el? – kérdezte Maud ártatlanul.

– Azt nehéz volna megmondani – válaszolta Christabel könnyedén. – Ma nem olyan könnyű megfelelő szakembert találni. – És a társalgásuk átterelődött a mesteremberekre, órabérekre, szociális körülményekre és szakszervezetekre.

Az egyik süppedős, virágos mintájú fotelben ülő öreg hölgy tudatáig valahogy eljutott a szociális szó, és fölkiáltott:

– Rhodésiának vége! Végképp vége!

Amikor az autónál elváltak, Christabel már-már hinni kezdte, hogy Charles valóban álmában bukott előre. Aztán elindult, kifordult a főútra, és fölsziszegett:

– Csakhogy én láttam, amit láttam! – És olyan erővel taposott a gázpedálra, hogy csaknem elütött a zebrán egy fiatal arabot.

Maud halkan füttyörészve lépdelt a gyepszőnyegen visszafelé, a „Gyepre lépni tilos!” táblát ügyesen kikerülte. Olyan fiatalosan járt, mint bakfis korában. Egy epizód jutott eszébe, egy klasszikus epizód a Bloomsbury-csoport életéből, amelyben Lytton Strachey Vanessa Bell szoknyájára mutatva sipító hangon kérdezi:

– Mit látok ott? Csak nem ondót?

– Még hogy ondó! – mormolta. A gesztenyék sárgákbak voltak, mint a napfény. Távol úgy zúgott a forgalom, akár az utolsó nyári dongó. A szoknya szegélyét azonban egy lassan megkeményedő folt díszítette, akkora volt, mint egy félpennys érme.

A Semmi nevű erdő

Előbb önfeledt kacagás. Egy lámpa, amely úgy elvakítja, hogy kénytelen hunyorogni. A lábujjait melengető kéz. De ezt már elfelejtette.

Később kenőcs-illat és kenőcs-puhaság. Valaki óvatosan bekeni érzékeny bőrét. Ismerős a hangja, a lélegzése, ahogy beleszuszog az orrlyukába. Érdesen tiszta papírpelenka. Műanyag-ropogás. Egy szűk ruhadarabot húznak át a fején, megfeszül a combján és a lábszárain. Valaki egy sámlira ülteti, földet sem ér a lába.

Azt hiszi, repül, valósággal megszáll a boldogságtól. Hirtelen földet ér, kacaja egyetlen másodperc alatt sírásba csap át.

Később enyhül a sírása, hallgatódik. Semmi válasz. Ekkor még hevesebben rázza a zokogás. De semmi sem történik, panaszára csak a becsukódó ajtó visszhangja felel. És még nagyobb lesz a csend.

Ettől már ő is elhallgat. A csend fojtogatja, rémületbe ejti, végigmászik a szobán, beüti valamibe a homlokát, megtorpan, négykézláb áll, mozdulatlanul, mint egy vasúti kocsi a végállomáson.

De valaki már kapar, és ugat. Kapar, ugat, hívogatja. Talán azt akarja, hogy nevéssen. Talán puha bundáját kínálgatja.

Az örömtől gügyög, feltápáskodik. Bizonytalanul áll, pelenkás ülepét hátratulja. A kilincs megemelkedik, majd visszahuppan. A kutya beront a szobába.

Megölelik egymást. A négy szőrös láb szabályosan átkarolja a két kis görbe, rugdalózóba bújtatott lábat. Az állat nyelve meleg és puha. A kislány ki-kifulladásért birkózik vele. Majd mielőtt megszűnne a kutya lelkes farkcsóválása, dönt. Főlegyenesedik, fél kezével céltudatosan belekapaszkodik a kutya szőrébe.

És az állat – noha nagyobb és erősebb, mint ő – érzékeli a kis öklök hatalmát. Lecsillapodik, úrrá lesz bohókás viháncolásán, önfeledt farkcsóválásán, és már ő is elszántan előre néz. A távoli kapu irányába.

Két, egy magasságban lévő szempár nézi a kertkaput, mely keskeny csíkokra szabadalja a szabadságot, a levegőt és a lombot. A kilincs, mint valami gondolatjel, mozdulatlanul, vízszintesen áll a levegőben. A habozás egyiküknek sem erőssége. Így minden tétovázás, bizonytalan lépés, töprengés nélkül már a kapunál vannak.

A kutyának, mely jó néhány kilinccsel megbirkózott, nem okoz nehézséget, hogy kinyissa a kertkaput. Máris csikorog a kavics a lábuk alatt. Máris úton vannak!

A Közép-Svealand fölött tanyázó anticiklon azonban épp aznap dönt úgy, hogy elmozdul dél felé. Megindul tehát – lassan és kelleltenül. Eddig Uppland hajlott hátú rétjein hevert kényelmesen, a borókás dombok durva bundájába kapaszkodva. Keresztülszüremkedett a frissen kibomlott nyírfaleveleken, nyomult előre a berki szellőrozsák, kakukkfű-csomók és alacsony szalagrózsák fölött, amelyekből, mire a nyár beérik, bármi lehet.

Az indulás szele lökésszerű. Fölerősödik, aztán visszavesz lendületéből. Ilyenkor a levegőt különös nyug-